

Motion till riksdagen 2006/07:K223

av **Anna König Jerlmyr (m)**

Myndigheters opinionsbildning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera en översyn av myndigheternas opinionsbildande kampanjer samt utreda huruvida de strider mot grundlagen.

Inledning

En grundläggande princip i den svenska statsförvaltningen och demokratin är den om myndigheternas självständighet. Idé- och opinionsarbetet bör åligga riksdag och regering och vara ett resultat av tolkningar av det underlag som myndigheterna levererat. I stället kan vi konstatera att myndigheter under senare år satsat miljonbelopp på opinionsbildande aktiviteter och att gränsen mellan stat och parti riskerar att suddas ut.

Syftet med motionen är att belysa problematiken kring att det är svårt att skapa sig en korrekt bild av hur myndigheterna använder skattemedel i syfte att påverka och medborgare, riksdag och regering genom opinionsbildning. Det är viktigt att det finns insyn i hur mycket kapital som satsas av myndigheter på reklam och andra opinionssyftande aktiviteter.

Gränsdragningen är dock svår. I myndigheternas uppdrag kan det finnas skäl att tillhandahålla informationsmaterial och publicera artiklar. Det måste också vara naturligt att myndigheter får informera medborgarna om verksamheten och sina uppdrag genom informationssatsningar. Däremot bör det inte ligga i myndigheternas uppdrag att t.ex. påverka i en viss politisk riktning genom annonser, reklam m.m.

Fel! Okänt namn på

Myndigheternas opartiskhet och oberoende

Myndigheternas opartiskhet tydliggörs i Sveriges grundlag. I regeringsformens första kapitel (RF 1:9) som reglerar statskicketets grunder står:

Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttaga saklighet och opartiskhet. (lag 1976:871.)

Under de senaste åren har det funnits anledning att ifrågasätta huruvida principen om myndigheternas opartiskhet och oberoende efterlevs. I den demokratiutredning, SOU 2000:1, som lämnades till regeringen år 2000 kritiserades också utvecklingen mot opinionsbildande myndigheter.

Sammantaget är det mycket viktigt att regeringen är restriktiv med att ge myndigheterna explicita opinionsbildningsuppdrag eftersom principen om oberoende måste upprätthållas. Huvudregeln bör vara att myndigheterna inte ska använda skattepengar till opinionsbildning.

Myndigheter som Skolverket och Livsmedelsverket är båda exempel på myndigheter där det föreligger ett stort samhällsintresse för verksamheterna. Det betyder dock inte nödvändigtvis att det är de som ska stå för opinionsbildningen. Myndigheterna bör leverera relevant forskning, statistik och fakta som regering och riksdag i sin tur ska kunna använda sig av som underlag för sitt idé- och opinionsbildande arbete.

Risk för partipolitiskt inflytande

Det har funnits anledning att överväga om myndigheterna har blivit en del av partiernas verktyg i stället för att upprätthålla deras uppdrag som fristående ämbetsverk. I Statskontorets rapport *Det viktiga valet av verksamhet*, 1999:21, tydliggörs det politiska sambandet mellan parti och myndighet. I undersökningen framkom att nästan 50 % av de viktigaste myndigheterna leds av personer som tidigare haft partipolitiska positioner. Av dessa var ca 90 procent socialdemokrater. Den sittande regeringen har dock uppmärksammat detta och uppgett att den vid tillsättning av statliga tjänster kommer att fästa vikt vid sakliga grunder enligt grundlagens principer (RF 11:9).

Fortsätter denna utveckling riskerar gränserna mellan partipolitik och förvaltning att lösas upp. Det får aldrig vara myndighetens ansvar att bilda opinion för politikernas idéer; det ansvaret måste ligga på politiker.

Med anledning av regeringsskiftet är det nu angeläget att se över hur myndigheterna använder informationsmedel och huruvida de används för att påverka medborgarna i frågor som strider mot lagen om opartiskhet. I syfte att minimera risken att myndigheter används till skattefinansierad partipropaganda bör regeringen skyndsamt tillsätta en utredning som ser över om myndigheternas opinionsarbete de facto strider mot grundlagen.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 26 oktober 2006

Anna König Jerlmyr (m)